

The "Feel" of Tishngah BeAb Among Sephardim

2. איכה א:א-ו

(א) איכה יִשְׁבָּה בְּדָד הַעֵיר רַבְתִּי עִם הַיְתָה כְּאֶלְמָנָה רַבְתִּי בְּגוֹיִם שְׂרָתִי בְּמַדִּינוֹת הַיְתָה לְמַס: (ב) בָּכוּ תַבְּפָה בְּלִילָה וְדַמְעָתָה עַל לִחְיָה אֵינֶלָּה מִנַּחֵם מִכָּל־אֲהַבְיָה כְּל־רַעֲיָה בְּגָדוּ בָּהּ הָיוּ לָהּ לְאֵיבִים: (ג) גָּלְתָה יְהוּדָה מֵעֲנִי וּמְרַב עֲבָדָה הִיא יִשְׁבָּה בְּגוֹיִם לֹא מִצָּאָה מְנוּחַ כְּל־רַדְפָּיָה הַשִּׁיגוּהָ בֵּין הַמְצָרִים: (ד) דָּרְכֵי צִיּוֹן אֲבָלוֹת מִבְּלִי בָּאִי מוֹעֵד כְּל־שְׁעָרֶיהָ שׁוֹמְמִין כְּהִנָּה נֶאֱנַחִים בְּתוֹלְתֶיהָ נִוּגוֹת וְהִיא מֵרֶלָּה: (ה) הָיוּ צָרִיָּה לְרֹאשׁ אֵיבָיָה שְׁלוֹ פִּי־קִנְיָן הוֹגָה עַל רַב־פְּשָׁעֶיהָ עוֹלְלָיָה הִלְכוּ שְׁבִי לְפָנַי־צָר: (ו) וַיֵּצֵא [מִן־בֵּת] מִבֵּת־צִיּוֹן כְּל־הַדְּרָה הָיוּ שְׂרִיָּה כְּאֵיִלִּים לֹא־מִצָּאוּ מְרַעָה וַיִּלְכוּ בְּלֹא־כֹחַ לְפָנַי רוּדָר:

3. ספר שפתי צדיקים, עמוד קל"ה - יצחק ליסר (1867)

אַלִּיכֶם עֲדָה קְדוּשָׁה . אֲשָׁאֵל מִכֶּם שְׂאֵלוֹת . מֵה־נִּשְׁתַּנָּה הַלִּילָה . הִנֵּה מִכָּל־הַלִּילוֹת : מֵה מְדוּעַ בְּלִיל פֶּסַח . אוֹכְלִים מִצּוֹת וּמְרוֹרִים . עֲתָה הַלִּילָה הִנֵּה שְׁבַעֲנוּ בּוֹז וּמְרָרִים . עַל הַרְג הַפְּשָׁרִים . וְעַל זְרַע יִשְׂרָאֵל . עַל פֶּן בְּכִכֵּי תַמְרוֹרִים אֲשָׁא קוֹלֵי כְּחֹלוֹת : מֵה ...

4. כתר שם טוב, כרך ד', עמוד ס"ד

נִהְגוּ בְּכָל עֵרֵי סִפְרַד בְּלִיל ת"ב אַחַר גַּמְר הַקִּינּוֹת מִכְּבִּים הַנֵּר וְהַשִּׁי"ן מוֹדִיעַ הַצִּיבּוֹר "שְׁנַת הַחֲרַבֵּן" וְאֵחָז"ז אוֹמֵר לְהַצְבּוֹר הַמִּצַּב הַרַע שִׁישִׁירָאֵל עוֹמֵדִין בּוֹ לְמַן הַיּוֹם שֶׁנַּחֲרַב הַמִּקְדָּשׁ.

מִנְהַג הַכְּרוֹת שְׁנַת הַחֲרַבֵּן בְּלִיל ט"ב הוּא מִנְהַג נִכוּן וְעוֹשָׂה רוּשֵׁם חֹזֵק בְּלִב אֲנָשֵׁי הַקְּהָל, וְבוֹזֵה יָדְעוּ כִּי כִּמָּה וְכִמָּה מֵאוֹת שָׁנִים אֲנַחְנוּ גּוֹלִים וּמִטּוֹלְטָלִים בְּעֵרֵי הָעַמִּים, וְאֵינן אוֹמֵר בְּעוֹלָם הַחֲפָצִים בְּנוֹ, וְיִשְׂרָאֵל כַּכְּדוֹר מִשְׁחַק בִּיַּדֵּי הָעַמִּים. זֶה יוֹרֵה כְּדוֹרוֹ לַחֲבֵרוֹ שֶׁכִּנְגְדוֹ וְכֵן הַשְּׁנִי מִקְּבֵל הַכְּדוֹר בְּמִטָּה שֶׁבִּידוֹ וְזוֹרֵק אוֹתָהּ לַחֲבִירוֹ, כֵּן אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִם בָּאֵנוּ לְהַתְּאָזְרַח בְּאִיזָה מִקּוֹם שִׁיְהִיָּה, וְלֹא מִצָּאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף רַגְלָהּ, כִּי הֵמָּה מְגִרְשִׁים אוֹתָנוּ מִחֲבֵרַתָּם, וְעֵלֵינוּ לַחֲפֵשׁ עֵיר אַחֲרַת לְנוּחַ מֵעַצְבֵּינוּ וְרוּגְזָנוּ. וְכ"ז הַמִּסְבֵּב אוֹתָנוּ הַגְּלוּת הַמֵּר הַזֶּה, כִּי אֵינן לָנוּ לֹא מִמְשָׁלָה וְלֹא אֶרֶץ, כַּעֲמִים הַנּוֹרָאִים, וּבְשׁוֹמְעֵנוּ הַלִּילָה שְׁנוּה וְתֹאֲרִיךְ הַחֲרַבֵּן, יִשְׁכִּירָנוּ מִהַמִּצַּב הַרַע שֶׁאֲנַחְנוּ בּוֹ, וְאוֹלֵי נִשׁוּב בְּתִשׁוּבָה וְשׁוּב ה' מִחֲרוֹן אַפּוֹ.

5. סדר חמש תעניות, עמוד פ"ה - ישראל קוסטא (1836)

וּמִכְּבִּים אֵת הַנְּרוֹת וְאוֹמֵר הַשְּׁלִיחַ צָבוֹר עַל הַקְּרָקַע:

אַחֲנֵנוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל שְׁמַעֵנוּ. הַיּוֹם אֵלֶּךָ וְשַׁבַּע מֵאוֹת *** שְׁנָה שֶׁנַּחֲרַב בֵּית קְדֻשֵׁינוּ וְתַפְּאֲרַתָּנוּ נִפְלָה עֲטַרְתָּ רֹאשֵׁנוּ אוֹי נָא לָנוּ כִּי חֲטָאֵנוּ: [קִינַת וְלִשְׁמִימוֹת]

וּנְפִטְרִים לְבַתִּיהֶם בְּכִיָּה וְאַנְחָה . וְאֵינן שְׂאֵלַת שְׁלוֹם לַחֲבֵרִים . וְלֵהֲדִיּוֹטוֹט מִשִּׁיבִין לֵהֶם בְּשִׁפָּה רַפָּה וּבִכְבוֹד רֹאשׁ

6. כתר שם טוב, כרך ב', עמוד תכ"א - תכ"ד

פֶּה אֲנִי מוֹצֵא שְׁעַת הַכּוֹשֵׁר לְתַת לְפָנַי הַקּוֹרָא מִנְהַג אֲמִשְׁטְרָדֵם אֲשֶׁר בְּכִמָּה מְאוֹרְעוֹת שׁוֹנוֹת, עֲדִיין מִשְׁתַּמְשִׁים בְּשִׁפַּת פּוֹרְטִיגִזִּי לְמִרוֹת שֶׁכֵּבֵר נִשְׁכַּחַה מֵהֶם שִׁפָּה זֹו, אֲבֵל בֵּא"י, תּוֹרְקִיא וּבּוֹלְגֵרִיא שְׁעוֹדֵם מִשְׁתַּמְשִׁים בְּשִׁפָּה סִפְרָדִית בְּבֵית וּבְחוּץ, כְּמוֹבֵן שְׁמִשְׁתַּמְשִׁים בֵּה ג"כ בְּכָל עֲנִינֵי הַקּוֹדֵשׁ, וְלֹא אֲמַנְעַ לְתַת לְפָנַי הַמַּעֲיִין רַק אִיזָה דוּגְמָאוֹת בּוֹזֵה וְהַמַּעֲיִין יִקִּישׁ עַל הַשְּׂאֵר .

(לֵב) מִנְהַג מוֹזֵר לְסִפְרָדִי אֲמִשְׁטְרָדֵם שְׁאוֹמֵר אִישׁ לַחֲבִירוֹ בְּעֵרֵב ת"ב אַחַר גַּמְר תַּפְּלַת עֲרַבִית וְאִיכָּה בּוֹזֵה הַלְשׁוֹן Morir Havemos ר"ל אֲנַחְנוּ בְּנֵי תְּמוֹתָהּ, וְהַשְּׁנִי מִשִּׁיב לֹו "Ya, o, sabemos" ר"ל אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים אוֹתוֹ, וְחִקְרַתִּי וְדִרְשַׁתִּי לְמָה עוֹשִׂים כֵּן בְּהוֹדְמָנוֹת אֵלוֹ וְלֹא יִכְלוּ לְהַשִּׁיב לִי.

8. קינה לכהל - קינה העשירית בשחרית בני"י

אֲבָכָה וְעַל שׁוֹד זְבוּלֵי . נוֹזְלֵי . עֵינֵי בְּרִכּוֹת פְּאוּלֵי . אֶלְלֵי : אַבְכָּה אֲבָכָה לְאַרְצֵי הַקְּדוּשָׁה . בְּיַד מְשַׁנְאִים רְטוּשָׁה . לִישְׁמָעֵאל וְהַגְרִים יְרוּשָׁה . הֵיוּ צְעִירֵי . נְקִילֵי . נוֹחְלֵי . קָרְשׁוּ נְאוֹת כָּל-גְּבוּלֵי . אֶלְלֵי : אַבְכָּה אֲבָכָה לְמִקְדָּשׁ וּלְבֵית אֵל . אוֹי אַרְיֵאל אַרְיֵאל . אֲצַעֵק הַיֵּשׁ פּוֹדָה וְגוֹאֵל . חֲתַמְמוּ קֶץ גְּאוּלֵי . מוֹשְׁלֵי . אֵין עוֹד מְמַשֵּׁל מְשָׁלֵי . אֶלְלֵי : אַבְכָּה אֲבָכָה לְלַחֲזוֹת וְאַרְוֹן . וּלְצִיץ גִּזְר אֶהְרֹון . אֲפוֹד וְאַבְנֵי זָפְרוֹן . פְּעֵמוֹן בְּשׁוּלֵי . מְעִילֵי . לְכָלֵי . שָׁב קוֹל נְהִי עַל גְּבֻלֵי . אֶלְלֵי : אַבְכָּה אֲבָכָה לְדוֹכָן וְעֲזָרָה . שְׁלַחֵן וּמְנוֹרָה טְהוֹרָה . חֲשָׁן וְאַפּוֹד וְאַבְנֵי יְקָרָה . אֵינָה כְּכֹשֵׁי . וְאַיִלֵי . גּוֹאֲלֵי . מִיַּד עֲוֹנוֹת פְּלִילֵי . אֶלְלֵי : אַבְכָּה אֲבָכָה לְפָרְחֵי כְהֻנָּה . אָנוּד לְאַנְשֵׁי אֲמוּנָה . וְיִשִּׁיר לְוִיִּם וְרָנָה . מְלֶדֶד וְנָבִיא . פְּלִילֵי . מוֹשְׁלֵי . אֵינָם לְפִלְס מְעַגְלֵי . אֶלְלֵי : אַבְכָּה אֲבָכָה וְאַעֲתִיר לְצוּרֵי . יִחְבוֹשׁ לְרֵאשֵׁי פְּאַרְי . יִשְׁיֵב לְבֵיתוֹ הַדְּרִי . אֲמִיר בְּכִי אֵלֵי מוֹחְלֵי . אֲחָלֵי . אֲעִיר זְמַר עַל גְּבֻלֵי . אֲחָלֵי : אֵעִיר

9. כתר שם טוב, כרך ד', עמוד פ"ד

מנהג הספרדים בא"י ולונדון ואמ"ד וכל ערי תוגרמא לתרגם הפטרת ט"ב בלשון ספרדית צחה, אבל בערי אפריק ובגדאד וכפריה מתרגמין אותה בשפה הערבית, והמנהג שהמפטיר עצמו קורא הפסוק בעברית וחוזר ומתרגמו, ובימינו אלה בהרבה קהלות הולך ומתבטל מנהג התרגום בפרט התרגום הספרדי.

...ונ"ל בטעם שתקנו לתרגם הפטרה זו משום העמי ארצים שאינם מבינים עברית, ובפרט הנשים והילדים, וכאשר המפטיר יתרגם להם הפסוק, וגם בתוך התרגום מתבל בו כמה מאמרים של מדרש איכה, כ"ז לעורר לב הצבור מהמצב העגום העומד עם ישראל למן היום שחרב המקדש ואבדה ממלכתנו וממשלתנו... והיום המנהג הזה הולך ובטל משום שאין אלו הספרדים מבינים השפה הספרדית, כי טוב זה היה להם בימי אבות אבותיהם שהיו מגולי ספרד ושפה זו היתה מדוברת ביניהם.

<u>תרגום ערבי</u>	<u>תרגום ספרדית - ב'</u>	<u>תרגום ספרדית - א'</u>	<u>הפנתר שחרית ת"ב</u>
In "Judisch-Spanische Chresthomathie" by Max Grunbaum (1896), p. 36	In "Sifte Tsadikim - Vol. 6: Fast Day Service" by Isaac Leeser (1867), p. 174	In "Seder Hamesh Ta'aniyot" by Israel Costa (1836), p. 110b	ירמיה ה:יג
קאל אל בני ירמיה	Dixo Yrmiyáhu el Propheta por Israel, por quanto passaron por la Ley Escrita, y la Ley Mental:	דישו ירמיה איל פרופיטה אה ישראל . פור קואנטו פאסארון שוברי תורה שבכתב אי תורה שבעל פה .	אָסַף אֲסִיפִם נְאֻם־יְקֹוֹק
פנא אפניהם יקול אל	tanjado los tajare dije A.,	טאג'אר לוש טאג'ארי דיזי ה' .	אֵין עֲנָבִים בְּגִזְרֵן וְאֵין תְּאֲנִים בְּתֵאנָה וְהַעֲלָה נָבֵל
ואבעת עליהם אל עדו בכת נאצר ויקטפהם מתל מא ינקטף אל ענב מן אל כרם ואל תין מן אל שגר זגאר וכבאר ויגליהם אלא אבל עלא דנובהם אלדי אדנובו	no como las uvas de la vid, que se cojen pocas á pocas, ni como los higos de la higuera, que se cojen uno á uno, sino todo junto, fruta y hoja será arrastrada rehollada y perdida:	נו קומו לאש אוואש די לה ויד . קי סי קוג'ין פוקאש הא פוקאש ני קומו לוש איגוש די לה 'פיגירה . קי סי קוג'ין אונו אה אונו . שינו טודו ג'ונטו . פ'רוטה אי אוג'ה . שירה' אראשטראדה אי ריפ'וליידה אי פירדידה .	וְאֵתֶם לְהֵם יַעֲבְרוּם:
ולם אשפק עליהם לאנהם פרטו לי שריעתני ולם עמלו גמיע אלדי מכתוב פיהא	porque la Ley santa que les di en monta de Sinay, passaron por ella.	פורקי לה ליי שאנטה קי ליש די אין מונטי די סיני . פאשארון שוברי אילייה:	